

Kalda kríggið av:

Hugleiðing

Lógvatakið, sum gav hugaheimskrígnum mønustingin

Sum børn og ungir menn vuku teir báðr upp hvør síni megin markið. Annar í Noreg, hin í Russlandi. Í dag kunnu teir taka í hondina hvør á øðrum, men so hevur ikki altíð verið.

Dagfinn Olsen

Vit vóru tveir feroyskir tíðindamenn við á ferðini í Alta, har vit millum annað gjordu minniliga ferð á kavascotara til okið nærhendis Kautokeina. Har lógu vit nátt í sámatjaldi úti á fröstoyðini.

Tá var ikki so kalt, hóast december mánaði var, bert eini 10 kuldistig.

Í hesum døgum hoyrist úr Kautokeina, at 50,3 kuldistig eru og at tað nærur er meira, enn 113 ára gamla norska metið. Fólkjið heldur seg inni.

Men vit høvdu bert 10 kuldistig og stili. Lógu eisini heitt og fjálgt við eldin í sámatjaldi.

Tó, kuldi hevur onkurtíð verið á Norðrúkkollinum. Sambandið millum eystur og vestur var at kalla einki, tí kalda kríggið herjaði. Eisini tá, fyri 10 - 15 árum síðani, var stilli. Alt ov stilt. Einki samband. Nú er kalda kríggið av og hiti í luftini, hóast kuldamátarar nærur seta met í hesum døgum.

Lógvatak

Mest hugtakandi, flovandi

og kenslurík tóktist lotan, tá norskri tíðindamaðurin, Jacob Arvola frá NRK, og russiskri tíðindamaðurin Viaceslav Krylov, nevndur Slava, tóku hvør í hondina á øðrum.

Í sjálvum sær er einki sermerkt við hesum, men hugsar ein bert eini 10 - 15 ár aftur í tíðina, so er tað kortini vert at hugsa um.

Báðir eru teir partur av ættarliðnum, ið vaks upp í skugganum av kalda krígnum. Báðir vuku teir upp nærhendis markinum og tá kundi ein ikki uttan nakað seta seg í samband við ein russara, um ein sum norðmaður gekk seg fram á menniskju í kavakladda landslagnum á Norðrúkkollinum. Ein strika á kortinum forðaði og kanska eisini meira ítökiligur pikatráður.

Hugvekjandi stund

Tað var Jacob Arvola, sum eitt kvöld á túrinum í Alta hugleiddi um, hvussu tíðirnar eru broyttar.

Sum ungur og ung-

lingi mintist hann, hvussu tað var, ikki at kunna heilsa ella nikka til fólk, ið ein hitti, tí tey vóru hinumegin markið. Markið millum eystur og vestur. Tann logna kenslan, at báðir partar vóru líka við at heilsa, men síðani tóku tað í seg aftur.

Hann fegnaðist um nýggju tíðirnar. Kalda kríggið er av og aftur er gjørligt at hyggja í eyguni á fólk, ið ein hittir, og sum eisini er vanlig manngongd manna millum. Vandin fyri at verða avhoyrdur, ella skuldsettur fyri at hava samband við figgindan, er av.

Og Jacob gloymdi ikki lagnunar speisemi. Vit buðu og vóru stódd í holunum hjá Hjemmevænet, eitt hernaðarligt skýli, ið hevði verið afturlatið fyri almenninginum. Hann fegnaðist at vit, tíðindafólk, nú kundu halda til í holunum. Eingir hernaðarligir loynidómar vóru í holunum longur.

Ein freistaðist at

hugsa, at kanska høvdu teir ongantíð verið har.

Bert ein íspunnin huga-ræðsla, eins og ikki serliga ítökiliga kalda kríggið.

Tað, ið gav Jacob Arvola íblástur til at hugleidda um hetta, var óivað, at millum okkum tíðindafólk úr Norðrúkkollinum, sat eisini ein úr Russlandi.

Og tað var av sonnum ein hugvekjandi stund, tá teir báðir, grannarnir, góvu hvør øðrum hondina. Og sum ein staðfesting, so hekk landkort við Norðrúkkoll á bróstinum aftanvert teir báðar. Sum sameindust eisini londini í hesi lotu. Og so í hernaðarholunum.

Jú, Jacob og Slava fegnaðust. Og tað gjørdi vit onnur eisini og hitnaðu um hjartað. Ein rorandi lota.

Semt lýsir stóðuna best
Jacob endaði við at vísa á, at skemt fæst úr øllum. Kalda kríggið fór heldur ikki framvið, uttan ein farra av skemti.

Hann segði hesa skemtisøguna.

Leiðin gekk til Alta (5):

Í december 1998 vitjaðu eini 20 norðurlandsk tíðindafólk í Alta í Norðurnoreg. Við var eisini ein russari, við tað, at ferðin skuldi verða kunnandi vitjan á Norðrúkkollinum. Tessvegna var ferðaliðið ikki bert norðurlandskt, men umboðandi Norðrúkkollin eisini.

Fyri 15 árum síðani hevði hetta verið ógjørligt og vandmikil hugsan. Men heimurin og hugaheimurin tíðnar og broyttist.

ið sera væl lýsir stóðuna, sum hon mundi vera.

Tað var eitt norskt markaherðlið, ið gjørdi av, at hava eitt sindur av skemti burtúr russisku markavaktunum.

Nú sum áður, so hittast norsku og russisku markkommiserarnir einaferð um mánaðin yvir eitt borð, hátíðarlíga, fyri at tosa um ymiskt, ið hent er. At tosa um royndir og tað, ið vert er at nevna á slíkum fundum. Men litið og einki varð sagt á hesum fundum.

Men ein heitan góðveðururdag á sumri avgjórdu norðmenn at gera gjøldur burtúr russum. Teir vistu, at russarar sóu yvir á norsku síðuna.

Norðmenn settu upp ein ræðuligan leik, við rópi og larmi. Hetta fekk russar at venda kikaranum mótvegis Noreg.

Síðani draga norðmenn út ein kokk í kokkahúgvu, tuflum og fyrirklað. Teir binda hann til eitt træ og rópa og geyla og lova ilt yvir kokkin. Síðani

verður kokkurin skotin við leysakrúti.

Á russisku síðuni verður nógv virksemini og ein kann ímynda sær allar kikarnar. Kokkurin »doyr« og hinir rópa, at nú fáa teir ongantíð ringan mat aftur. Á russisku síðuni sást virksemini og idnir vaktir skriva niður.

Nú venda vit aftur til fundin millum kommiserarnar, tann norska og tann russiska, vikuna eftir.

Teir hittast hátíðarlíga við borðið og norðmaðurin sigur, at hann hevur einki størvegis at taka til viðgerðar. Hvussu við russaranum?

Russarin hugsar seg um, leingi:

– Jú, tað var... Nei, gott er, tað var einki!

Soleiðis kann stóðan lýsast, men við lógvatakinum í Alta tyktist henda kalda tíð at fáa mønustingin í hugaheimi okkara, ið hjástódd vóru.

